

vajno bombe. Varstvo živali – tudi domačih vedno bolj zanemarjamo. Tudi to po svoje kaže odnos do okolja. Deratizacija je dvorezna stvar. Lahko je nevarna tudi otrokom. Da so polži in žabe okusna delikatesa – tudi izvozno blago – je že dolgo znano, da pa so močvirja tudi selišča nekaterih ptic, nas ne zanima, saj zaradi komarjev izsušujemo tudi oddaljena močvirja. Premalo se sprašujemo kako bo »jutri«. Stvari se seveda ne bodo spremenile čez noč. Ne pozabimo pa na varstvo okolja, ki je tudi sestavni del naše družbene samozaščite. Kdor onesnažuje okolje, spodkopava zdravje naših ljudi, zmanjšuje njihov življenjski in zdravstveni standard in obrambno sposobnost.

Avtor knjige opozarja, da je knjiga daleč od dokončnega. Stvari se dobesedno »dnevno« spreminjajo. Kako je bila knjiga potrebna, pove dejstvo, da je bilo polovico izvodov prodanih pred izidom, naklada pa ni majhna (5000). Avtor že pripravlja izpopolnjen ponatis.

Knjigo je izdala založba Borec, Ljubljana 1976. Obseg 175 strani. Avtorja Peter Likar in ing. Marjan Smerke. Oblikovalec Matjaž Vipotnik.

mr. Tone Strojín

KAKO JE S SMUČARSKIM FILMOM

Na to vprašanje je v »Der Bergst. 1976/3« odgovarjal Jürgen Gorter, 43. Svoj prvi uspeh je doživel leta 1964 s filmom »Šesta stopnja na smučeh«. O tem smo poročali v zvezi z vsem, kar se je zadnjih 40 let dogajalo s planinsko-alpinističnim filmom. Ker smo se o krizi tega filma že precej razpisovali (izšel pa je o tej temi v PV tudi temeljit članek dr. Franceta Brenka), navedimo iz Gorterjevih ugotovitev samo najbistvenejše:

»Moj prvi film 'Šesta stopnja' je šel v vse evropske dežele, v ZDA in Japonsko. Drugi film 'Ekstremno smučanje (Ski extrem)' je bil sicer dobro sprejet, zame pa absoluten finančni neuspeh. Vse pravice sem odstopil Schonger-filmu, da je produkcijo dalje financiral, a moji stroški še do danes niso plačani (po osmih letih). Celovečerni film »Avanture na smučeh« (Albenteuer Ski) sem delal eno celo leto, 4000 m je šlo po zlu. Vmes sem snemal druge stvari, da bi zaslužil. Film je stal 80 000 DM, kar je za celovečerni film malo. Eno leto sem mi je pomagala iranska alpinistka Mithra Omidvar pri fotografiji, biroju in asistenci. Industrija pomaga le, če je film dobra reklama. Za film, ki ga je predvajala televizija 30 minut, sem prejel 70 000 DM, s čimer sem pokrtil stroške za material, razvijanje in kopije, glasbe pa ne. Zdaj sem se osamosvojil, na lastno pest prodajam filme kinodvoranam itd., tako je bolje. Seveda to zahteva več dela, veliko potov, reklamo, pripravo premier, tiskovne konference, sprejeme predsednikov smučarskih klubov.

Ker živim skromno in veliko delam, se kot privatnik preživim. Zdi se mi, da publika rada prihaja na moja predavanja s filmi. Morda se je televizijskih tovrstnih filmov naveličala.»

T. O.

SLOVENSKI KRAJINARJI NA VRŠČU

Naš lepi planinski svet je v najzgodnejši dobi klasičnega planinstva vzbudil tudi zanimanje pionirjev planinskega slikarstva. Najzgodnejša podoba Mangarta je znana že iz leta 1718, krajinar Johann Florijančič pa je upodobil Triglav že leta 1744. Tri leta pozneje je našo najvišjo goro narisal Franc Ksaver Baraga.

V drugi polovici 18. stoletja so se pojavili trije mojstri slikarstva Lovro Janša (1749–1812), Andrej Herrlein (1739–1817) in Franc Kavčič (1762–1828). V dobi romantičnega slikarstva so se uveljavili Matej Langus, Josip Tominc in Mihael Stroj.

V drugi polovici 19. stoletja so nastopili krajinarji Kurz von Goldenstein, Anton Karinger in Marko Pernhart, Pavel Künl (1817–1871) in Franc Pustavrh (1827–1871). Med impresionisti so bili v našem planinskem slikarstvu veliki mojstri Ferdo Vesel, Ivan Grohar in Matija Jama, da omenim le te.

Za njimi jih je sledilo še več, nekateri med njimi mojstri velikih kvalit.

Jeseniško PD in mojstri črnobelega in barvne umetniške in dokumentarne fotografije z Matevžom Mikljem in Jako Čopom na čelu je leta 1970 navezalo stike z DOLI (domačimi likovniki) in začelo na Vršču s planinskimi slikarskimi kolonijami.

Do sedaj se je na Vršču od leta 1970 zvrstilo že šest zelo uspešnih planinskih slikarskih kolonij. Udeležilo se jih je 27 akademskih in amaterskih slikarjev. Slikarske planinske kolonije so vsekakor pomembna kulturna pridobitev.

Planinski slikarji krajinarji so trdno odločeni, da kljub težavam nadaljujejo s svojim delom.

U. Župančič

SPELEOLOG, XXII–XXIII, 1974–1975.

Izdaja Speleološki odsjek Planinarskog društva Željezničar, Zagreb, p. p. 24

Jamarjem planinskega društva »Željezničar« iz Zagreba uspeva, čeprav v skromnem obsegu, izdajati svojo revijo, glasilo, v katerem prikazuje uspehe in težave svojega amaterskega delovanja. Dva in dvajseti in triindvajseti letnik sta posvečena 25 obletnici dela jamarskega odseka. V uvodnem članku je nekdanji predsednik odseka nanizal najvažnejše uspehe v tem obdobju. Dobršnega dela teh se spominjajo tudi naši jamarji PD »Željezničarja«,

saj so dolga leta sodelovali na teh odpravah in se udeleževali društvenega življenja.

V nadaljevanju sledimo poročilu o raziskovanju Jopičeve špilje, ki je ena od najbolj težkih. Kaže, da bo ta jama kmalu ena od najdaljših na Hrvaškem.

Sledita dva biološka članka, ki obravnavata glodalce pri vhodih v jame in fosilno malakofavno jamo Vetrnice v Medvednici.

Vladimir Božić je opisal zelo uporaben model vitla, ki ga je izdelal SO PDŽ in ga uporabil na številnih akcijah. Med drugimi tehničnimi članki je razprava o svetilkah za jamarске potrebe, o vrveh in

astro-folijah za jamarje ter nekaj o vrvnih tehnikah.

Med poročili vidimo, da je na Hrvaškem v mnogih planinskih društvih tudi jamarška sekcija, ki deluje v okviru svojih možnosti in ki med seboj lepo sodeluje. Med novicami so poročila o najdbi proteja v Rokinoj bezdani v Liki, in o novih meritvah Žankane jame, ki naj bi bila sedaj globoka 365 m. Dva člana iz Zagreba sta se udeležila tudi trekkinga »Makalu 1975« in si spotoma ogledala nekaj jam v gnašjih pri Hururuju. Slede še novice iz literature in spominski prispevki trem članom SO PDŽ.

D. Novak

RAZGLED PO SVETU

TIZIANA WEISS

Mlada tržaška plezalka, nova zvezda na ženskem alpinističnem nebu, ima za seboj severni raz v Monte Agner (VI-), Buhlovo smer v Cima Canali (VI), severni raz v Malem Mangrtu (500 m; jugovzhodni raz v Sass Maor (700 m, VI-) in Bonattijevo smer v jugozahodnem steburu Tofana di Rozes, 600 m, V) in še kaj. Poleg vsega pišejo o njej, da je leoo dekle brez senc, ki bi se ji utegnile zarisati na obrazu v težavah, kakršne predstavljajo njeni dosežki v stenah.

T. O.

MLADINSKA OPORIŠČA V ŠVICI

Mladina do 25 let ima v Švici na razpolago 130 mladinskih prenočišč, bodisi da potuje sama bodisi v družini. Švica je poskrbela, da je komfort v teh mladinskih potovalnih oporiščih na višini, toplja in mrzla voda, snaga, oprema itd. Zdaj renovirajo za te namene tudi grad Schwandegg severno od Winterthura.

T. O.

MATTHIAS ZDARSKY (1856-1940)

Kdo med ljubitelji gora in smučanja ne pozna tega imena! Smučarski pionir, izumitelj nekaterih rekvizitov, ki so ohranili njegovo ime do danes, je doživel visoko starost, vendar zadnja desetletja ni mogel več delati, ker je bil že pri 60 letih na eno oko slep. Ne glede na to je bil poklican l. 1914 v vojsko na korosko fronto. Leta 1916 mu je plaz v Zilski dolini poškodoval hrbtenico in mu po-

vzročil težke zlome v medenici. Posledica je bila trajna invalidnost, grenka starost, in tako je čakal na smrt za delo nespodoben.

T. O.

PLANINSKI ROMAN - ODLIKOVAN

V Franciji seveda, ki ima v planinskem leposlovju marsikaj pokazati. Lani, leta 1975, je bil odlikovan roman »Stena« (La Paroi), ki ga je napisal Pierre Moustiers. Mnenja o Steni so se zelo križala, vendar je knjiga že leta 1969 dobila Veliko nagrado za športno literaturo in Veliko nagrado Francoske Akademije (Grand Prix de litterature Sportive in le Grand Prix de l'Académie Française). Kljub temu se planinski svet o knjigi ni zedinil. Leta 1975 je pisatelj Moustiers prejel še Veliko literarno nagrado Provence (Grand Prix litteraire de Provence). Bernard Amy se ob teh dogodkih ukvarja z vprašanjem planinske literature sploh. Zajemata jo dve struji: ena je leposlovna, romansirana, ki si največkrat glede tehnične verjetnosti ne dela sivih las, druga pa je zgolj tehnična in skoraj nikoli ni »literatura«. Najbrž zato planinska literatura išče izhod v kočljivem ravnotežju, ki ji le redko dopušča, da bi se res visoko povzpela. Morda je v tem tudi osnovni vzrok njene zagate. Planinski pisatelji ali boljše publicisti so večkrat izjavili, da nobena pisarija ni nikoli do kraja posredovala alpinistične izkušnje. To je seveda težko dokazati. A kljub temu se planinski knjigi »dobro godi«. Fotoalbumi, zajetne monografije, množica vodnikov v vseh jezikih sveta, biografije, poročila, opisi